

Ett enklare förfarande vid inspektioner enligt konventionen om förbud mot kemiska vapen

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition 2004/05:154 Ett enklare förfarande vid inspektioner enligt konventionen om förbud mot kemiska vapen.

I propositionen lämnas förslag rörande beslutsordningen i lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen. När det gäller de s.k. rutininspektionerna enligt konventionen föreslås att de beslut som fattas inför inspektioner av anläggningar i Sverige flyttas från regeringen till den myndighet som regeringen bestämmer. Syftet är att förenkla genomförandet av rutininspektionerna. Förslaget kräver en lagändring vilken föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag till lag om ändring i lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen. Inga motioner har väckts i ärendet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden.....	6
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	7
Propositionen.....	7
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lag om ändring i lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:154.

Stockholm den 11 oktober 2005

På utrikesutskottets vägnar

Gunilla Carlsson i Tyresö

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Cecilia Wigström (fp), Carina Hägg (s), Birgitta Ahlqvist (s), Holger Gustafsson (kd), Alice Åström (v), Kent Härstedt (s), Göran Lindblad (m), Kaj Nordquist (s), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Kenneth G Forslund (s), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Anita Johansson (s) och Gabriel Romanus (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Sedan ikraftträdandet av lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen har den praktiska tillämpningen visat att det finns ett behov av att förenkla beslutsordningen. Det har blivit tydligt att lagens krav på regeringsbeslut inför varje rutininspektion innebär onödigt merarbete. Som en följd härav har inom Regeringskansliet upprättats promemorian Förenklad beslutsordning vid inspektioner i Sverige enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen (Utrikesdepartementet, PM 2005-01-26). Promemorian har remissbehandlats. Ingen remissinstans har haft någon invändning mot förslaget. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Utrikesdepartementet (dnr UD2005/4837/GS).

Lagrådet

Förslagets innebörd är att en grupp ärenden av utpräglad rutinkaraktär överförs från regeringen till en myndighet. Enligt regeringens bedömning skulle Lagrådets hörande sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet.

Bakgrund

Förenta nationernas konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring trädde i kraft 1997. Konventionen, som är publicerad i Sveriges internationella överenskommelser (SÖ 1993:28), förbjuder tillverkning, anskaffande, innehav, överföring och användning av kemiska vapen. Konventionen innehåller också regler för eliminering av befintliga kemiska vapen och produktionsanläggningar samt mekanismer för kontroll av konventionens efterlevnad, inklusive inspektioner. Sverige var aktivt i de förhandlingar som ledde fram till antagandet av konventionen. I dag är 167 stater anslutna till konventionen.

Konventionens verifikationsbestämmelser omfattar i huvudsak möjligheten till inspektion vid misstanke om brott mot något av de förbud som konventionen innehåller, samt en rutinmässig verksamhet med inspektioner av sådana anläggningar som de anslutna staterna är skyldiga att anmäla (deklarera) därför att de producerar vissa kemikalier.

Inspektionerna genomförs av Organisationen för förbudet mot kemiska vapen (OPCW) med säte i Haag, Nederländerna. Konventionens parter är skyldiga att ta emot de inspektioner som OPCW anmäler. Globalt har över 2 000 inspektioner genomförts sedan 1997. Normalt genomförs en rutininspektion vid någon anläggning i Sverige en eller två gånger per år.

Konventionen ger också stater möjlighet att begära att OPCW genomför en ”inspektion på uppfordran” (”challenge inspection”) i en stat som man misstänker bryter mot konventionen. Denna möjlighet har hittills aldrig använts. Härutöver kan en stat enligt konventionen acceptera frivilliga inspektioner för klarläggande av frågor som givit upphov till tvivel om konventionens efterlevnad.

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är nationell myndighet för Sveriges åtagande enligt konventionen. ISP tar emot anmälningar om inspektioner i Sverige och lämnar underlag till regeringen för de beslut som regeringen har att fatta för att en inspektion skall kunna genomföras.

Regeringen anser att kravet på regeringsbeslut för rutininspektionsfallen bör tas bort och att de beslut, i anledning av rutininspektioner, som hittills har fattats av regeringen bör tas över av ISP.

Den ändring av den svenska beslutsordningen som föreslås avser endast rutininspektioner. Beträffande inspektioner på uppfordran, och eventuella frivilliga inspektioner, bör kravet på regeringsbeslut inför varje sådan inspektion kvarstå.

När det gäller skälen för förslaget till ändring finns både principiella och praktiska aspekter. Grundläggande är att konventionens parter har en ovillkorlig skyldighet att underkasta sig inspektionerna. Regeringsbesluten har mot den bakgrunden närmast karaktären av en formalitet. I sammanhanget kan också pekas på Sveriges generella inställning att vilja åstadkomma effektiva verifikationsmekanismer i nedrustningssammanhang. Ett praktiskt problem är de snäva tidsramar som gäller enligt konventionens bestämmelser. I praktiken inträffar ofta att beslutet inte kan vänta till nästa ordinarie regeringssammanträde utan ett extra regeringssammanträde måste hållas.

Med hänsyn till dessa omständigheter anser regeringen att det är rimligt att nödvändiga beslut inför en rutininspektion får fattas av en myndighet.

Regeringens bemyndigande avses lämnas i förordningen (1997:121) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen m.m. I denna förordning regleras också frågor om mottagande av anmälningar om inspektioner, närvaro vid inspektioner och bistånd åt den internationella inspektionsgruppen samt rapportering till regeringen. Regeringen avser att i förordningen föreskriva att ISP, som redan i dag är nationell myndighet i enlighet med Sveriges åtaganden enligt konventionen, skall fatta besluten inför rutininspektioner.

Utskottets överväganden

Utskottet delar uppfattningen att de beslut som behöver fattas inför *rutinin-spektioner* i Sverige enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen skall få fattas av den myndighet som regeringen bestämmer, samt att motsvarande beslut inför genomförandet i Sverige av *andra inspektioner* även i fortsättningen skall fattas av regeringen.

Med anledning av vad ovan anförts föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen. Därmed tillstyrker utskottet proposition 2004/05:154.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:154 Ett enklare förfarande vid inspektioner enligt konventionen om förbud mot kemiska vapen:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:118)
om inspektioner enligt Förenta nationernas
konvention om förbud mot kemiska vapen

Härigenom föreskrivs att 2, 3 och 5 §§ lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Om en anläggning i Sverige skall inspekteras, fattar regeringen de beslut som behövs för att inspektionen skall kunna genomföras. Regeringen skall därvid närmare ange de åtgärder som får företas vid inspektionen samt utse en myndighet med uppgift att närvara vid inspektionen och att biträda den internationella inspektionsgruppen.

Vid inspektioner av anläggningar i Sverige med stöd av konventionens artikel VI och anslutande bestämmelser i bilaga 2 om genomförande och verifikation (rutininspektioner) fattas de beslut som avses i första stycket av den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen bestämmer även vilken myndighet som skall närvara vid rutininspektioner.

3 §

Innan regeringen fattar beslut om en inspektion skall den som kan komma att beröras av inspektionen ges tillfälle att yttra sig, om detta kan göras inom den tid som står till förfogande. Tillfälle till yttrande behöver inte ges om det kan befaras att inspektionens genomförande därigenom skulle bli allvarligt försvärat eller det annars finns särskilda skäl att avstå från yttrande.

Innan ett beslut enligt 2 § fattas skall den som kan komma att beröras av inspektionen ges tillfälle att yttra sig, om detta kan göras inom den tid som står till förfogande. Tillfälle till yttrande behöver inte ges om det kan befaras att inspektionens genomförande därigenom skulle bli allvarligt försvärat eller det annars finns särskilda skäl att avstå från yttrande.

5 §

Den myndighet som regeringen utsett att närvara vid inspektionen får besluta i frågor som avser verkställighet av regeringens beslut.

Den myndighet som skall närvara vid inspektionen får besluta i frågor om inspektionens genomförande. En sådan fråga

En sådan fråga skall dock hänskjutas till regeringen, om den internationella inspektionsgruppen begär det eller frågan annars är av särskild vikt. Om en fråga rör någon enskilds rätt, skall den hänskjutas till regeringen också på begäran av den enskilde.

skall dock hänskjutas till regeringen, om den internationella inspektionsgruppen begär det eller frågan annars är av särskild vikt. Om en fråga rör någon enskilds rätt, skall den hänskjutas till regeringen också på begäran av den enskilde.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att verkställa ett beslut enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.